Síť knihoven
Libereckého kraje

Knihovnická ocenění
v Libereckém kraji

Výsledky činnosti
knihoven

ROČENKA KNIHOVEN LIBERECKÉHO KRAJE 2021

WWW.KVKLI.CZ/PRO-KNIHOVNY

KRAJSKÁ VĚDECKÁ
KNIHOVNA V LIBERCI

OBSAH

Úvod	2
Síť knihoven	3
Knihovny v novém	4
Jednotná kampaň českých knihoven v roce 2021	6
Vesnice roku Libereckého kraje 2021	7
Knihovna roku 2021	8
Městská knihovna roku 2021	9
Knihovník/Knihovnice Libereckého kraje roku 2021	10
Knihovní fondy	11
Uživatelé knihoven	12
Návštěvníci knihoven	13
Výpůjčky	14
Akce v knihovnách	15
Závěr	16

ÚVOD

V Libereckém kraji, třebaže patří k těm nejmenším v České republice, **působí 232 knihoven**, které obsluhují 452 202 obyvatel. Tyto knihovny registrují celkem **38 070 čtenářů**, což činí 8 % z celkového počtu obyvatel kraje, a v roce 2021 je navštívilo **1 171 557 návštěvníků**. Ročenka knihoven Libereckého kraje si klade za cíl představit tyto knihovny širšímu publiku a seznámit s jejich činností.

Ročenka je rozdělena do tří hlavních částí. V první části je představena síť knihoven Libereckého kraje a zásadní změny, které v ní proběhly v roce 2021. V druhé části jsou zdůrazněna regionální i celostátní ocenění, týkající se knihoven a knihovníků, a další důležité události, které se udály v knihovnách v roce 2021. Ve třetí části jsou pak uvedeny vybrané výsledky činnosti knihoven Libereckého kraje, porovnány s předchozími roky a stručně zhodnoceny.

Všechny dokumenty zmíněné v této ročence se dají nalézt na stránce určené knihovnám Libereckého kraje **www.kvkli.cz/pro-knihovny**.

SÍŤ KNIHOVEN LIBERECKÉHO KRAJE V ROCE 2021

SÍŤ VEŘEJNÝCH KNIHOVEN LIBERECKÉHO KRAJE

Síť veřejných knihoven Libereckého kraje tvořilo v roce 2021 celkem 200 knihoven spolu s 32 pobočkami. Z tohoto počtu je 164 knihoven neprofesionálních, tedy s pracovním úvazkem do 15 hodin týdně. Počet knihoven se oproti roku 2020 zvýšil o jednu knihovnu.

Přehled počtu knihoven v jednotlivých okresech Libereckého kraje včetně poboček:

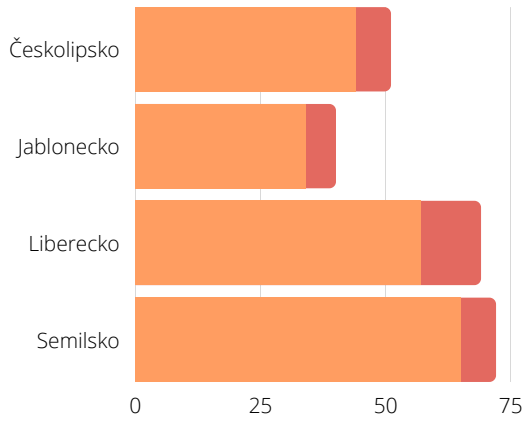

KNIHOVNY OBSLUHOVANÉ V RÁMCI REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ

Ze sítě veřejných knihoven Libereckého kraje je jich 211 obsluhováno v rámci regionálních funkcí, jsou jim tedy poskytovány další služby, poradenství a metodická pomoc. Tato pomoc je poskytována knihovnami pověřenými regionálními funkcemi - Krajskou vědeckou knihovnou v Liberci a městskými knihovnami v České Lípě, Jablonci nad Nisou a Semilech. Konkrétní informace o regionálních funkcích je možné nalézt ve **Zprávě o výkonu regionálních funkcí v Libereckém kraji za rok 2021**.

KNIHOVNY V NOVÉM

ČESKOLIPSKO

Vedle personálních změn došlo v průběhu roku v okresu Česká Lípa i k drobnějším změnám prostorovým. V Lindavě, pobočce Městské knihovny Cvikov, došlo k přesunu knihovny do jiných prostor. V Místní knihovně Dubá se pokračovalo i v roce 2021 v obnově vybavení - po nákupu nábytku do dětského oddělení došlo i k výměně nábytku v oddělení pro dospělé. K významným aktualizacím fondu pak došlo v knihovnách v Kravařích a v Polevsku. V Polevsku byl navíc vložen fond knihovny do AKS Tritius REKS a knihovna se mohla připojit do regionálního knihovního systému.

JABLONECKO

V okresu Jablonec nad Nisou nedošlo v roce 2021 k výraznějším prostorovým změnám v knihovnách, přinesl ale několik personálních změn, například v knihovnách v Železném Brodě a Loužnici. Obecní knihovna v Loužnici díky aktivitě nové knihovnice také uspěla s žádostí o dotaci v programu VISK 3 a v roce 2022 dojde k migraci na AKS Tritius.

Místní knihovna Dubá

Obecní knihovna Loužnice

KNIHOVNY V NOVÉM 2

LIBERECKO

Ani v roce 2021 pokračující pandemie nijak neomezila záměry zřizovatelů v oblasti úprav a rekonstrukcí knihoven na Liberecku. K větším rekonstrukcím došlo v knihovně Lázně Libverda, Heřmanice a Všelibice, drobnější změny proběhly v Chrastavě a Českém Dubu. V Městské knihovně v Hejnicích se knihovna přestěhovala z náhradních prostor zpět do původních, které mezitím prošly rekonstrukcí. Ve Vratislavicích došlo k největší změně, knihovna se v tomto roce mohla nastěhovat do zcela nových moderních prostor, které vzbudily zájem i mimo region.

SEMILSKO

V okresu Semily se do nových prostor přestěhovala Obecní knihovna ve Vesci. Ve stávající budově byly zrekonstruovány dvě větší místnosti, byla položena nová podlaha, proběhla výmalba a původních regály byly doplněny o nové.

Knihovna a spolkové centrum IGI Vratislavice

Obecní knihovna ve Vesci

JEDNOTNÁ KAMPAŇ ČESKÝCH KNIHOVEN V ROCE 2021

O CELONÁRODNÍCH KAMPANÍCH KNIHOVEN

V roce 2019 vznikla myšlenka jednotné celoroční kampaně pro všechny knihovny, která by jednak podpořila větší celostátní knihovnické akce, oslovila lépe veřejnost i média a zároveň propagovala v každém roce vždy nějaké téma zásadní pro knihovny. Poprvé bylo toto jednotné komunikační téma využito v roce 2020. Od roku 2021 bylo dále domluveno, že se téma vždy rozdělí do dvouletého období - v prvním roce bude komunikováno mezi knihovníky, ve druhém roce směrem k veřejnosti.

KAMPAŇ V ROCE 2021

V roce 2021 je hlavním tématem knihoven udržitelnost. Vychází z **Cílů udržitelného rozvoje** formulovaných Organizací spojených národů. Mnohé zahraniční knihovny i mezinárodní knihovnické iniciativy již vzaly tento koncept za svůj, jednotná kampaň knihoven v roce 2021 si vzala za cíl zabydlet jej i v českém knihovnictví.

Plakát k akci Březen měsíc čtenářů

Plakát k akci Týden knihoven

SOUTĚŽ VESNICE ROKU LIBERECKÉHO KRAJE 2021

O OCENĚNÍ

Soutěž Vesnice roku v Programu obnovy venkova je každoročně vyhlašována již od roku 1995. Ke spoluvyhlašovatelům soutěže patří Svaz knihovníků a informačních pracovníků, členem krajské hodnotící komise je vždy zástupce SKIP Libereckého kraje. V rámci vyhodnocení soutěže je udělován jedné z obcí Diplom za moderní knihovnické a informační služby s finanční odměnou 20 000 Kč. Oceněnou knihovnu považujeme za Knihovnu Libereckého kraje roku, může by být nominována do soutěže Knihovna roku.

DIPLOM ZA MODERNÍ KNIHOVNICKÉ A INFORMAČNÍ SLUŽBY V ROCE 2021

Stejně jako v roce 2020, ani v tomto roce bohužel diplom nebyl udělen - z důvodu pandemie COVID-19 se nekonala soutěž Vesnice roku.
Knihovnou, která obdržela Diplom za moderní knihovnické a informační služby naposled, byla v roce 2019 **Místní knihovna ve Svijanech**.

Interiér knihovny ve Svijanech

KNIHOVNA ROKU 2021

O OCENĚNÍ

Cenu Knihovna roku uděluje ministr kultury České republiky každoročně od roku 2003 k ohodnocení dlouhodobých zásluh o rozvoj knihovnictví v obcích nebo mimořádného přínosu k rozvoji veřejných knihovnických a informačních služeb. Do soutěže je každoročně nominována jedna knihovna z každého kraje, většinou v návaznosti na soutěž Vesnice roku Libereckého kraje.

NOMINACE NA CENU KNIHOVNA ROKU 2021 ZA LIBERECKÝ KRAJ

V roce 2021 byla na ocenění Knihovna roku 2021 za Liberecký kraj nominována **Místní lidová knihovna Libštát.** Knihovna prošla roku 2016 kompletní rekonstrukcí a je účelně vybavena novým nábytkem. S nástupem nové knihovnice roku 2020 došlo k dalším úpravám, například vytvoření relaxační zóny a vybavení dětského koutku. Knihovna je velmi aktivní při práci se čtenáři, přístup knihovnice a podpora zřizovatele je příslibem pro naplnění role komunitní role knihovny.

Místní lidová knihovna Libštát

MĚSTSKÁ KNIHOVNA ROKU 2021

O OCENĚNÍ

Soutěž Městská knihovna roku vyhlašuje Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR již od roku 2010, cílem soutěže je ocenit nejlepší české knihovny, které jsou provozovány či zřizovány městy a motivovat je k rozšíření a zkvalitnění veřejných knihovnických a informačních služeb. Dříve byla nominace na ocenění spíše vlastní aktivitou každé knihovny, od roku 2020 je povinná jedna nominace z každého kraje.

NOMINACE NA CENU MĚSTSKÁ KNIHOVNA ROKU 2021

Nominovanou knihovnou v roce 2021 za Liberecký kraj se stala **Městská knihovna Semily.** Městská knihovna Semily sídlí od roku 2010 v centru města v rekonstruované multifunčkní bezbariérové budově Jitřenky. Svým čtenářů a návštěvníkům nabízí mnoho služeb a akcí, je zaměřena na práci s dětským i dospívajícím čtenářem, ale hluboké kořeny zde má i práce se seniory. Knihovna i v době uzavření jednoznačně prokázala svou komunitní roli, nabízela roznášku knih, soutěže pro děti i mnoho online programů. **Semilská knihovna tedy nakonec zaslouženě získala vítězství v této kategorii**, jako vůbec první knihovna z Libereckého kraje!

Městská knihovna Semily

Slavnostní předávání ocenění v říjnu 2021 v Klementinu (foto Eva Buchtová)

KNIHOVNÍK/KNIHOVNICE LIBERECKÉHO KRAJE ROKU 2021

O OCENĚNÍ

Cenu Knihovník/Knihovnice Libereckého kraje uděluje od roku 2012 Regionální výbor SKIP Libereckého kraje. Cena je udělována knihovníkům, kteří v uplynulém období dosáhli výjimečných výsledků v knihovnách Libereckého kraje, realizovali zajímavou aktivitu nebo se trvale věnovali činnostem, které přispěly k rozvoji obce nebo knihovnictví samotného. Soutěž je vyhlašována ve dvou kategoriích – Knihovník/Knihovnice roku a Celoživotní přínos knihovnictví v Libereckém kraji.

OCENĚNÉ KNIHOVNICE ROKU 2021

Cenu Knihovnice roku 2021 v kategorii neprofesionálních knihoven obdržela **paní Vladislava Jahelková z Obecní knihovny v Hlavici**, která přeměnila knihovnu v obci na příjemné místo komunitního setkávání. Cenu Knihovnice roku 2021 v kategorii profesionálních knihoven obdržela **paní Dana Zpěváková z Městské knihovny v Jablonném v Podještědí**, která se aktivně věnuje zejména práci s dětskými čtenáři.

Cenu za celoživotní přínos knihovnictví v Libereckém kraji obdržely **paní Alena Vedralová z Městské knihovny Lomnice nad Popelkou** za mnoholetou úspěšnou práci v knihovně a **paní Dana Kroulíková z Městské knihovny v České Lípě a paní Blanka Konvalinková z Krajské vědecké knihovny v Liberci** za dlouholetou činnost v oblasti knihovnictví.

Vladislava Jahelková (vpravo)

Alena Vedralová (druhá zleva), Blanka Konvalinková (třetí zleva), Dana Zpěváková (třetí zprava) a Dana Kroulíková (druhá zprava)

KNIHOVNÍ FONDY

Představené jsou pouze některé statistické ukazatele, kompletní přehled nabízí dokumenty **Výsledky činnosti knihoven Libereckého kraje** a **Plnění vybraných standardů veřejných knihovnických a informačních služeb v knihovnách Libereckého kraje** na stránce www.kvkli.cz/pro-knihovny/regionalni-funkce-v-libereckem-kraji. Text byl zpracován na základě Ročních výkazů o knihovně v knihovnách Libereckého kraje a na základě individuálního dotazování mezi knihovnami.

Celkový součet knihovních fondů všech knihoven zaznamenal opět drobný pokles, který v tomto případě nemusí být vykládán negativně - vypovídá o potřebné aktualizaci knihovního fondu. Celkově však k velkým změnám v této oblasti nedochází, **v roce 2021 činil celkový součet 2 750 257 knižních jednotek.**

Přehled stavu knihovního fondu všech knihoven Libereckého kraje:

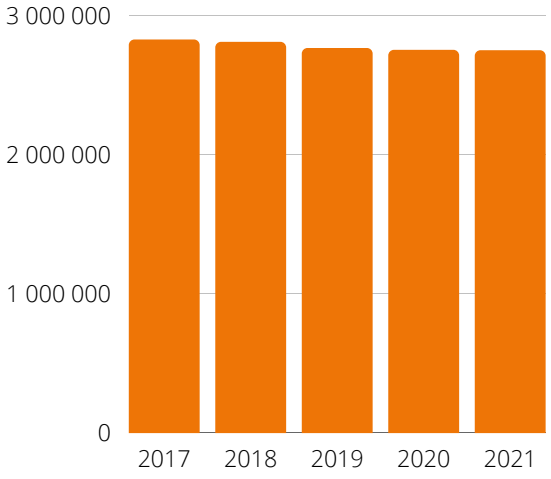

Přehled tematického rozdělení knihovního fondu všech knihoven Libereckého kraje:

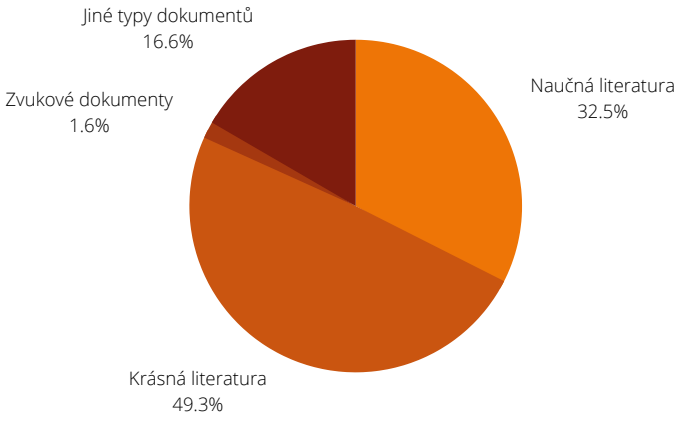

Náklady na nákup knihovního fondu, které by se podle standardu měly pohybovat v rozpětí 30-45 Kč na 1 obyvatele, splňovalo v Libereckém kraji v roce 2021 18 % knihoven. Zejména na Semilsku je řada menších knihoven, které fond vůbec nenakupují, a jsou proto závislé na výměnných souborech Městské knihovny v Semilech.
Procento obnovy knihovního fondu novými přírůstky, které by podle standardu mělo být minimálně 7 %, splňovalo v roce 2021 24 % knihoven.

UŽIVATELÉ KNIHOVEN

V počtu registrovaných uživatelů knihoven došlo v roce 2021 opět k drobnému poklesu, a to v rámci všech knihoven (nejmenší pokles v tomto ohledu zaznamenaly neprofesionální, tedy menší obecní knihovny). Přestože je úbytek čtenářů v současnosti setrvalým trendem v knihovnách, i v tomto roce je částečně na vině také pandemie COVID-19 - někteří čtenáři si odvykli navštevovat knihovnu, někteří měli obavy z nákazy. **Celkem bylo v roce 2021 v knihovnách Libereckého kraje registrováno 38 070 čtenářů.** Z celkového počtu čtenářů je jich 19 % ve věku do 15 let.

Přehled počtu registrovaných uživatelů všech knihoven Libereckého kraje:

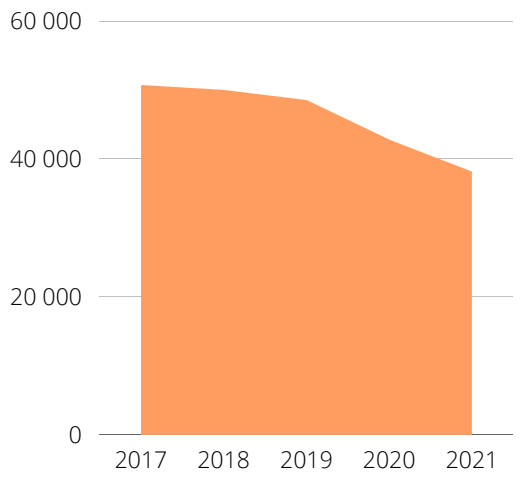

Již zmíněný pokles počtu čtenářů v knihovnách je dlouhodobým trendem, který se dá sledovat ve všech knihovnách nejen Libereckého kraje. Tento fakt sám o sobě nejlépe ilustruje nový obraz knihovny v moderní společnosti, kdy je chybné je vnímat pouze jako půjčovny knih (ani to neodpovídá realitě). Knihovny fungují jako vzdělávací a vzdělanost podporující instituce, jako přirozená centra komunit i jako správci kulturního a znalostního bohatství. O tyto tři pilíře se také opírá **Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021-2027.**

NÁVŠTĚVNÍCI KNIHOVEN

Na celkovém počtu návštěvníků knihoven je stále patrný vliv pandemie COVID-19, ale již je znát zlepšující se tendence, počet návštěvníků se pomalu začíná zvyšovat. **Celkově navštívilo v roce 2021 knihovny Libereckého kraje 1 171 557 osob, z toho bylo 483 813 fyzických návštěv.** Oproti předpokladům nedošlo k výraznému nárůstu online návštěv.

Přehled počtu návštěvníků v knihovnách
Libereckého kraje (z toho počet online návštěv):

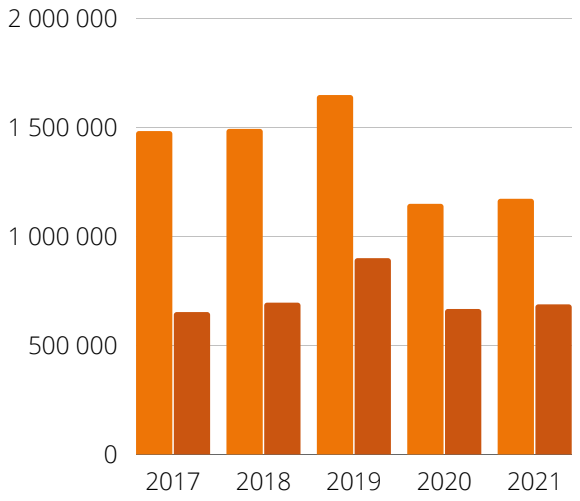

Trend růstu on-line služeb knihoven, který byl patrný v předchozích letech, bude nejspíš pokračovat i nadále, ale zatím se více týká profesionalizovaných knihoven.

VÝPŮJČKY

Celkový počet výpůjček zaznamenal opět pokles, podobně jako u počtu registrovaných čtenářů se jedná jednak o stále trvající trend, ale i dopad pandemie COVID-19. Z totožných důvodů můžeme sledovat i zvyšování počtu výpůjček elektronických knih. **Celkově bylo v roce 2021 v knihovnách Libereckého kraje vypůjčeno 1 177 111 knižních jednotek.**

Přehled počtu všech výpůjček
v knihovnách Libereckého kraje:

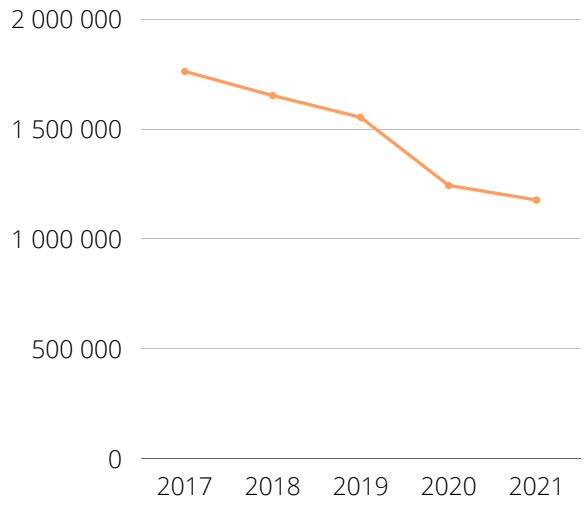

Přehled počtu výpůjček e-knih
v knihovnách Libereckého kraje:

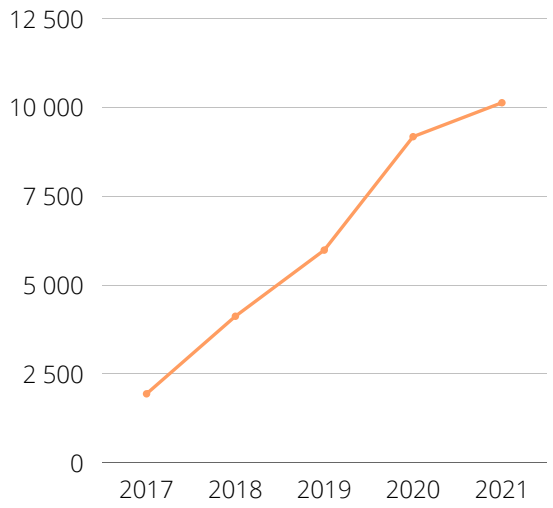

I klesající počet výpůjček v knihovnách vypovídá o transformaci knihoven v novější době, jak bylo již zmíněno v oddílu o Uživatelích knihoven. Knihovny nabízí mnohem více než jen půjčování knih - jsou přirozenými centry komunit, nabízí možnost vzdělávání i aktivního trávení volného času, poskytují rovný přístup k informacím i prostor pro diskuze a setkávání. O všechna tato fakta se opírá **Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021-2027.**

AKCE V KNIHOVNÁCH

V souvislosti s poklesem využívání tradičních výpůjčních služeb knihoven je zřejmé, že se náplň činnosti knihoven posouvá více ke službám komunitním - jako míst setkávání a pořádání kulturních a vzdělávacích akcí. **V roce 2021 proběhlo v knihovnách Libereckého kraje 1 905 akcí.** I v tomto případě je vidět pokračující vliv pandemie COVID-19, ale po prudkém útlumu počtu akcí v roce 2020 je nyní předpoklad postupného zvyšování.

Přehled počtu kulturních a vzdělávacích akcí
v knihovnách Libereckého kraje:

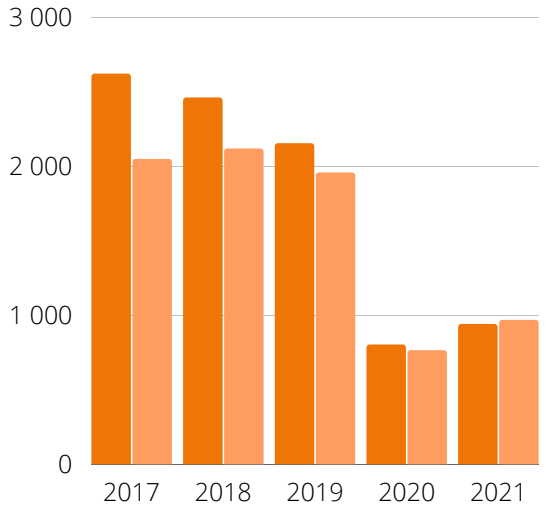

V roce 2019 se poprvé kromě akcí pořádaných přímo knihovnami objevil ve statistickém vykazování i další ukazatel - počet akcí, které knihovna přímo nepořádá, ale konají se v jejích prostorách a za její asistence. Důvodem zavedení byl fakt, že mnoho knihoven poskytuje své prostory pro akce jiných organizací, a často se i spolupodílí na jejich organizaci, ale přitom je nemůže uvést jako své akce. Těchto akcí se v knihovnách Libereckého kraje konalo v roce 2021 164.

ZÁVĚR

SÍŤ KNIHOVEN

V Libereckém kraji se nachází rozsáhlá síť knihoven čítající 200 knihoven a 32 poboček. Z tohoto počtu je 211 knihoven obsluhováno v rámci regionálních funkcí, jsou jim tedy poskytovány služby Krajskou vědeckou knihovnou v Liberci a městskými knihovnami v České Lípě, Jablonci nad Nisou a Semilech.
Mezi nejvýraznější architektonický počin v rámci knihoven v Libereckém kraji nepochybně patří nová budova knihovny ve Vratislavicích, která se v roce 2021 otevřela svým čtenářům. Velkoryse pojatá stavba svým vzhledem vzbudila zájem i v celé České republice.

KNIHOVNICKÉ DĚNÍ V ROCE 2021

I přes pokračující nepříznivou situaci roku 2021 se konaly téměř všechny knihovnické soutěže. Do soutěže Knihovna roku 2021 byla za Liberecký kraj nominována Místní lidová knihovna Libštát a do soutěže Městská knihovna roku 2021 Městská knihovna Semily, které se podařilo prestižní ocenění získat. Oceňovaly se také knihovníci v regionální soutěži Knihovník/Knihovnice Libereckého kraje roku 2021. Ocenění v kategorii neprofesionálních knihoven obdržela paní Vladislava Jahelková, v kategorii profesionálních knihoven paní Dana Zpěváková. Cenu za celoživotní přínos knihovnictví v Libereckém kraji obdržely paní Alena Vedralová, paní Dana Kroulíková a paní Blanka Konvalinková.

STATISTICKÉ VÝSLEDKY KNIHOVEN

I tento rok byl pro knihovny v Libereckém kraji zásadně poznamenán pandemií COVID-19, což mělo vliv i na všechny statistické ukazatele (některé z nich není možné přesně vyhodnotit). Stále ale můžeme sledovat pozvolný trend ve snižování počtu čtenářů i výpůjček, který hodně vypovídá o potřebě transformace knihoven v dnešní době. Knihovny by již neměly primárně sloužit pouze jako půjčovny knih, ale spíše jako živá centra komunit, facilitátoři kulturního života v místě, kde působí, a centra neformálního vzdělávání. S touto vizí také počítá Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021-2027.

ROČENKA KNIHOVEN LIBERECKÉHO KRAJE 2021

Pro vnitřní potřebu knihoven a jejich zřizovatelů v Libereckém kraji. Zpracováno na základě statistických výkazů knihoven Libereckého kraje.

Vydala:
Krajská vědecká knihovna v Liberci, příspěvková organizace
Rumjancevova 1362/1, 460 01 Liberec I – Staré Město
www.kvkli.cz
Zpracovala: Michaela Staňková, stankova@kvkli.cz
Vydáno: červen 2022
Vydáváno elektronicky